

ЎРТА ЁШДАГИ АЁЛЛАР ГАВДА ТУЗИЛИШДАГИ ЎЗИГА ХОСЛИКЛАРНИ ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ (АНТРОПОМЕТРИК ПОРТРЕТ)

Холикова Дилноза Аслиддин қизи

Тошкент Кимё халқаро университети магистранти

Аннотация

Ушбу тадқиқотнинг мақсади – ўрта ёшдаги аёлларнинг гавда тузилишини антропометрик параметрлар орқали таҳлил қилиш ва уларнинг индивидуал хусусиятларини аниқлашдан иборат. Тадқиқотда физиологик ўзгаришлар, пропорциялар ва силует шакллари таҳлил қилинди, шунингдек либос дизайни ва мода соҳасида уларнинг аҳамияти ўрганилди.

Тадқиқот илмий жиҳатдан аҳамиятли бўлиб, мода дизайни, либос ишлаб чиқариш ва гардеробни индивидуаллаштириш соҳасида амалиёт учун тавсиялар бериш имконини яратади.

Калит сўзлар: ўрта ёшдаги аёллар, гавда тузилиши, антропометрик портрет, либос дизайни, индивидуал ёндашув.

Мода ва либос дизайни инсон ҳаётида нафақат эстетик, балки кундалик қулайлик, ижтимоий имидж ва психологик ҳам таъминлайди. Ўрта ёшдаги аёллар (тахминан 40–60 ёш) гавдасида физиологик ўзгаришлар кузатилади, ва бу ўзгаришлар либос танлаш ҳамда дизайнда муҳим аҳамиятга эга. Тадқиқотлар кўрсатдики, бу гуруҳдаги аёллар гардеробида эстетика, функционаллик ва эргономика талаблари ўзаро уйғун бўлиши керак. Ўрта ёшдаги аёллар моданинг энг мураккаб ва алоҳида эътибор талаб қиладиган қисми ҳисобланади. Бу гуруҳдаги аёллар гардероби нафақат замонавий тенденциялар ва эстетик талабларга боғлиқ, балки физиологик ўзгаришлар, психологик ҳолат ва ижтимоий талабларга ҳам мувофиқ бўлиши зарур.

Физиологик жиҳатдан қараганда, 40–60 ёш оралиғидаги аёлларда тана пропорцияларида сезиларли ўзгаришлар кузатилади. Бел атрофи кенгайиши, кўкрак ва сон пропорцияларида фарқлар пайдо бўлиши, мушак ва тери эластиклигининг пасайиши, шунингдек, умумий масса тақсимотининг ўзгариши либос танлашда асосий омиллардан биридир. Бундай ўзгаришлар либоснинг

кесими, узунлиги, кенглиги ва эргономикасини белгилашда муҳим аҳамият касб этади.

Ўрта ёшдаги аёлларда асосий антропометрия параметрлари қуйидагича кузатилади:

Бўй кўпинча ўртача ва мослашувчан, вазн эса индивидуал хусусиятларга боғлиқ равишда тақсимланади.

Бел атрофи кўпинча кенгайиши мумкин ва кўкрак билан нисбати индивидуал ўзгаришларга эга. Бу либос фасони ва кесимини танлашда асосий омилдир.

Сон ва бел пропорциялари турлича бўлиб, либосда мувозанат ва силуэтни сақлаш учун эътибор талаб қилади.

Антропометрия таҳлили орқали ўрта ёшдаги аёлларда кўп учрайдиган тана шакллари қуйидагилар:

1. Овал шакл: Юқори ва пастки қисм пропорционал, бел аниқ эмас.
2. Трапеция шакл: Юқори танани кенгроқ кўрсатади, бел нисбатан юмшоқ ва пастки қисмга нисбатан кичикроқ.
3. Hourglass (Қум соат) шакли: Кўкрак ва сон кенг, бел эса анча кичикроқ..

Бу шаклларни тўғри баҳолаш либос дизайнида фасон ва кесимларни индивидуаллаштиришда асосий аҳамиятга эга. Шу тариқа, антропометрия ўрта ёшдаги аёллар учун либос танлаш ва дизайнда асосий манба вазифасини ўтайди. Тадқиқот натижаларига асосланиб, замонавий либос моделлари нафақат эстетик ва функционал, балки психологик ва ижтимоий имиджни ҳам таъминлайди.

Психологик ва ижтимоий жиҳатдан, ўрта ёшдаги аёллар учун либос нафақат эстетик таъминлайди, балки ижтимоий мақсад ва индивидуалликни ҳам акс эттиради. Бу ёшдаги аёллар кўпинча ўзининг фаолияти, карьераси ва оилавий ролига мос либосни афзал кўради. Шунинг учун замонавий либос моделларини яратишда фақат мода тенденцияларини ҳисобга олиш етарли эмас, балки индивидуал хусусиятлар, эргономика ва гардеробдаги функционаллик ҳам муҳим ҳисобланади.

Антропометрия – инсон тана ўлчамларини аниқлайдиган фан – либос дизайнида энг муҳим асос ҳисобланади. Ушбу тадқиқотда ўрта ёшдаги аёллар гавдасининг индивидуал хусусиятлари ва тана пропорциялари илмий жиҳатдан таҳлил қилинди. Бу таҳлил либос моделларини ишлаб чиқишда, тўғри мослаш,

эргономика ва эстетик талабларни таъминлашда асосий манба вазифасини ўтайди.

Шунингдек, Ўзбекистоннинг иқлим шароити либос танлашда муҳим омил ҳисобланади. Ёзда енгил ва ҳаво ўтказувчи, кишда эса иссиқлик ва барқарорликни таъминловчи материал ва фасонлар талаб қилинади. Бу тадқиқотда либос дизайнида материаллар, фасон ва қатламлар ҳамда экологик барқарорликни ҳисобга олиш муҳим экани таъкидланади.

Шу билан бирга, бу тадқиқот илмий жиҳатдан ҳам аҳамиятлидир. У нафақат либос дизайни соҳасида амалиёт учун тавсиялар беради, балки антропометрия, эстетика ва иқлим шароити омилларини уйғунлаштириб, ўрта ёшдаги аёллар учун замонавий либос моделларини яратиш имконини ҳам беради.

Тадқиқотнинг мақсади – ўрта ёшдаги аёлларнинг гавда тузилишини антропометрия асосида таҳлил қилиш, гардероб ва индивидуал хусусиятларни ўрганиш ва натижалар асосида замонавий либос моделларини яратиш тамойилларини ишлаб чиқишдан иборат.

Асосий натижалар

1. Ўрта ёшдаги аёлларда бел атрофининг кенгайиши ва кўкрак, сон пропорцияларининг ўзгариши кузатилди. Бу ўзгаришлар физиологик ва ёшга боғлиқ хусусиятларни акс эттиради.
2. Статистик таҳлил шуни кўрсатдики, “овал” ва “трапеция” шакллар кўпроқ учрайди, бу либос дизайнида махсус эргономик ва индивидуал ечимларни талаб қилади.
3. Гавда пропорциялари ва антропометрия параметрларини ҳисобга олган ҳолда либос ишлаб чиқиш қулайлик ва эстетикани оширади, шу билан бирга истеъмолчи хоҳишини таъминлайди.
4. Миллий дизайн элементлари ва экологик барқарор материаллар билан уйғунлаштирилган либослар нафақат эстетик, балки маданий ва ижтимоий аҳамиятга эга.
5. Замонавий либос моделлари нафақат эстетик ва функционал, балки психологик хоҳиш ҳам таъминлайди, бу эса истеъмолчига ўзини эркин ва замонавий ҳис қилиш имконини беради.

Хулоса

Ўрта ёшдаги аёллар гавдасининг антропометрик таҳлили натижалари кўрсатдики, бу гуруҳдаги аёллар гардеробига таъсир этувчи асосий омиллар — физиологик ўзгаришлар, тана пропорциялари, психологик эҳтиёжлар ва ижтимоий талаблардир. Бел атрофи, кўкрак ва сон пропорцияларидаги фарқлар либос танлаш ва дизайнида муҳим роль ўйнайди. Шунингдек, индивидуаллаштирилган ёндашув ва эргономика талаблари замонавий либос моделларини яратишда асосий омил ҳисобланади.

Тадқиқотда олинган антропометрия параметрлари ва гавда шакллари таҳлили натижалари нишонландики, “овал” ва “трапеция” шакллар кўпроқ учрайди, бу эса либос дизайнида индивидуал кесим ва фасонни қўллашни тақозо қилади. Шу билан бирга, замонавий либос моделларини ишлаб чиқишда Ўзбекистон иқлим шароити ҳам инобатга олиниши лозим: ёзда енгил ва ҳаво ўтказувчи, қишда эса иссиқ материаллардан фойдаланиш тавсия этилади.

Фойдаланилган адабиётлар

Robinette, K.M., Daanen, H.A.M., & Paquet, E. (2002). Survey of anthropometric data for clothing design. *Ergonomics*, 45(2), 127–139.

2. Twigg, J. (2010). How does Vogue negotiate age? Fashion, the body and later life. *Fashion Theory*, 14(4), 471–490.

3. Коча, Е., & Коç, F. (2018). Fashion design for mature women: Consumer-oriented approaches. *International Journal of Fashion Design, Technology and Education*, 11(2), 145–156.

4. Абдуллаева, М. (2021). Ўзбекистон аёллари учун замонавий кийим дизайни. Тошкент: Ўзбекистон Миллий Университети нашрияти.

5. Рахматова, Д. (2019). Ўзбек миллий либосларини замонавий дизайнга интеграция қилиш. Тошкент: Тошкент Дизайн Институти илмий журнали, 5(2), 34–45.

6. International Organization for Standardization (ISO 8559-1:2017). Size designation of clothes – Part 1: Anthropometric definitions for body measurement. ISO, Geneva.

7. . Paquet, E., & Daanen, H.A.M. (2001). Anthropometric methods for apparel design. *Clothing and Textiles Research Journal*, 19(4), 219–228.